

POSTADRES
Postbus 20
7500 AA ENSCHEDE

BEZOEKADRES
Hengelsestraat 51

TELEFOONNUMMER
14053

Aan de Gemeenteraad

DATUM
5 juli 2021

ONS KENMERK
2100058094

BEHANDELD DOOR
N. Hoogeveen

UW BRIEF VAN
13 april 2021

UW KENMERK

DOORKIESNUMMER
(053) 481 54 71

ONDERWERP
Reactie brief Zwerfafval Enschede Akkoord

Geachte leden van de Raad,

Aanleiding

Allereerst willen wij de raadscommissie Enschede Akkoord heel hartelijk danken voor de aangeboden eindrapportage Zwerfafval en de begeleidende brief. Daaruit blijkt een grote betrokkenheid bij het onderwerp en we waarderen de aangedragen adviezen en praktische tips die genoemd worden. Deze hebben wij met veel interesse gelezen. In deze brief geven we graag onze reactie hierop en informeren u over de maatregelen die wij zullen nemen om het zwerfafval en bijplaatsingen in onze stad aan te pakken. Het is goed om te lezen dat er veel raakvlakken zijn met de adviezen en tips die de raadscommissie noemt. Dit versterkt het gevoel dat we samen staan voor de uitvoering van de gemaakte beleidskeuzes.

Onderzoek en rapportage

Uit de rapportage blijkt dat het onderzoek en de gesprekken met onze inwoners heeft plaatsgevonden in 2020. Dit jaar werkten en verbleven onze inwoners meer thuis door Corona. Met als gevolg een toename van het huishoudelijk afval door de aanschaf van meer levensmiddelen, het opruimen van de eigen woning en de levering van meer postpakketten. Mede hierdoor zagen we landelijk meer bijplaatsingen. Dit is ook zichtbaar in Enschede. De cijfers van de hoeveelheid zwerfafval en het aantal bijplaatsingen van dit jaar zijn daardoor dan ook anders gekleurd dan voorgaande jaren.

Adviezen en praktische tips

In de eindrapportage staat een overzicht met de negen voornaamste opmerkingen die door buurtbewoners zijn geuit. Deze zijn door de commissieleden in de brief vertaald naar enkele adviezen en praktische tips. Hieronder gaan wij daar nader op in. Ook nemen we daarbij de opmerkingen mee die in de eindrapportage zijn gemaakt.

Advies 1 **Gerichte aandacht besteden aan de wijken met de grootste overlast van zwerfafvalproblemen. In veel gevallen lijkt deze overlast het gevolg van het gedrag van één of enkele bewoners;**

Onze reactie: Het college is verheugd te lezen dat het Enschede Akkoord gerichte aandacht aan wijken met de grootste overlast adviseert. Dit bevestigt het beleid en de keuzes die we de afgelopen jaren samen hebben gemaakt om extra in te zetten op zogenaamde hotspots in verschillende wijken.

Uit onderzoek blijkt dat er verschillende redenen zijn waarom mensen hun afval naast een ondergrondse container plaatsen. Dit verschilt per locatie en de redenen sluiten aan bij hetgeen ook in uw onderzoek is opgehaald:

- 1. De basis is niet op orde of er is een gebrek aan kennis.
Inwoners doen het onbewust verkeerd. Ze missen kennis. Ze weten niet waar ze het afval dat niet in de container past moeten laten. Ze denken dat het is toegestaan om alle soorten afval bij de container te zetten. Of de containers zitten verstopt of zijn vol.*
- 2. Bijplaatsen is de sociale norm geworden in de buurt waar de container is geplaatst.*
- 3. Bijplaatsen is bewust asociaal gedrag Inwoners willen het afval kwijt zonder ervoor te willen betalen.*

Over de oorzaak van bijplaatsingen bij milieupleintjes vermeld de eindrapportage van het Enschede Akkoord het volgende:

- de gelegenheid maakt de dief*
- door spreiding wordt het onduidelijker waar het afval naar toe moet*
- geldgebrek kan een reden zijn om afval te dumpen*
- bijplaatsingen bij hotspots kunnen worden veroorzaakt door derden buiten de wijk*
- door overvolle containers na het weekend wordt er meer bijgeplaatst.*

Veel van hetgeen uit het onderzoek naar voren komt herkennen wij en bevestigt dat wij het in 2019 ontwikkelde plan van aanpak "Illegale bijplaatsingen en zwerfafval" moeten continueren. Dit plan is ontstaan met ondersteuning van Gemeente Schoon en Rijkswaterstaat. Voor de uitvoering van het plan ontvangen we van Nedvang subsidie (extra aanpak Zwerfafval). Landelijk zoeken veel gemeenten naar maatregelen om bijplaatsingen te bestrijden. Jaarlijks wisselen we ervaringen uit met andere gemeenten en leren we wat wel en niet werkt. In Enschede zijn in 2019 samen met de wijkbeheerders, Twente Milieu, handhaving en stadsdeelmanagement per stadsdeel hotspots (waaronder milieupleintjes) aangewezen. Dit zijn in totaal 25 plekken in Enschede waar de meeste bijplaatsingen zijn en waaraan gericht aandacht wordt besteed. Samen met gedragsbureau Dijksterhuis en van Baaren is onderzocht welke oorzaken, weerstanden en omgevingsfactoren er spelen bij deze hotspots en welke interventies op deze locaties het gedrag van de veroorzakers van deze bijplaatsingen beïnvloeden.

Maatwerkoplossingen

Voor het aanpakken van de bijplaatsingen en het zwerfafval zoeken we per locatie een maatwerkoplossing. Dit doen we via drie sporen:

- 1. Basis op orde brengen in bedrijfsvoering, voorzieningen (bv. locaties en aantal ondergrondse containers) en communicatie*

2. Gedragsbeïnvloeding en bijhorende communicatie
3. Handhaving

In 2020 zijn, na een uitvoerige probleem- en omgevingsanalyse, voor elk van de 25 hotspots maatwerk gedragsinterventies ontwikkeld en uitgevoerd. Dit is samen met betrokken partijen (o.a. woningbouwcorporaties, wijkbeheerders, handhavers, Twente Milieu, bewoners en wijkregisseurs) gedaan. Hiermee is veel draagvlak ontstaan voor het gezamenlijk bestrijden van bijplaatsingen. Voor een uitgebreide opsomming van de interventies die zijn uitgevoerd zie bijlage 1.

Door een steeds wisselende mix van interventies in te zetten op de hotspots, ervaren we welke interventies op welke locaties goed werken en kunnen we deze interventies opschalen naar nieuwe hotspots. Helaas is met komst van Corona de verwachte daling van het aantal bijplaatsingen uitgebleven en was het onvoldoende mogelijk om in het tweede kwartaal van 2020 de monitoringsresultaten van deze interventies in beeld te krijgen.

Dit voorjaar is daarom de hotspotsaanpak uitgebreid en is er bij zo'n 30 hotspots een nieuwe nulmeting uitgevoerd om de problematiek te kunnen beoordelen. De resultaten hiervan verwachten we op korte termijn. Samen met alle betrokken stakeholders ontwikkelen we nieuwe maatregelen en voeren deze uit. Hierbij nemen we uw suggesties uit de eindrapportage en de brief van harte mee.

Na de zomer zetten we samen met Rijkswaterstaat een infoquête zwerfafval in als instrument op de belangrijkste hotspotlocaties. Het doel van deze infoquête is tweeledig. Enerzijds verkrijgen we hiermee inzicht in het vervuilgedrag en wat bewoners nodig hebben om meer schoon-gedrag uit te voeren. Een minstens zo interessant effect is dat de infoquête door de manier van bevraging mensen informeert en stimuleert tot meer schoon-gedrag. Uw onderzoek is daar een goed voorbeeld van.

Advies 2 **In de publiciteit en communicatie vaker en beter uitleggen dat zwerfafval opruimen voor de gemeenschap en dus voor elke inwoner (veel) duurder is dan wanneer afval op de goede manier wordt aangeboden;**

Onze reactie: Daar zijn we het van harte mee eens. Het doel is de sociale norm te beïnvloeden en ook de inwoners te informeren over de (financiële) gevolgen van bijplaatsingen. Dit doen we door de inzet van verschillende communicatiemiddelen. Zo passen we de website aan en bieden we onze communicatiemiddelen ook in het Engels aan. We zetten gerichte communicatiemiddelen in voor specifieke doelgroepen zoals studenten en huurders en ontwikkelen een speciale handhavingsflyer. Sinds maart 2021 introduceerden we een nieuwe communicatielijn "Samen houden we Enschede schoon!". We laten in een maandelijkse rubriek (in de h-a-h en op social media) inwoners en samenwerkingspartners aan het woord die het goede voorbeeld geven. We informeren en inspireren inwoners door het delen van deze mooie voorbeelden en succesverhalen.

Advies 3 **Enschede telt gelukkig ook vele inwoners die vrijwillig de handen uit de mouwen steken om overal in de stad zelf met regelmaat zwerfafval te verzamelen en netjes aan te bieden. Deze vrijwilligers verdienen een steun in de rug van de gemeente.**

Onze reactie: Ook wij zijn buitengewoon blij met de vele inwoners die vrijwillig meehelpen het zwerfvuil van anderen op te ruimen en zijn het ook van harte eens dat deze vrijwilligers een steun in de rug verdienen van de gemeente. Op de landelijke opschoondagen worden zij in het zonnetje gezet en dit jaar ontvingen alle vrijwilligers een persoonlijk bedankje van hun stadsdeelwethouders.

Ook faciliteren de stadsdelen vrijwilligers met de 'Jij maakt de buurt aanhanger' waarin opschoonmaterialen en zakken worden aangeboden. Vrijwilligers kunnen hun ingezamelde zwerfvuil in speciale zakken gratis laten ophalen door Onderhoud Enschede. Voor alle middelbare scholen in Enschede is een pakket met opschoonmaterialen aangeschaft waarmee zij jaarlijks hun schoolomgeving kunnen schoonhouden. Dit jaar doen hier 2000 leerlingen aan mee. In juni zullen de leerlingen de resultaten van hun opschoonacties presenteren i.s.m. Concordia. Deze initiatieven zijn ook allemaal gedeeld in de maandelijkse rubriek in de h-a-h en op social media.

Per 1 juli gaat de statiegeldregeling voor plastic flesjes in werking. Deze regeling zorgt landelijk voor minder zwerfafval. Het voorkomen van zwerfafval is immers niet alleen een verantwoordelijkheid van de burger en de gemeente maar hier ligt ook een verantwoordelijkheid bij de verpakkingenindustrie. We steunden daarom ook twee moties "Stop met sturen aan de achterkant" en "Voorkomen massale afkeur" die zich richten op de producentenverantwoordelijkheid en de landelijke aanpak van verpakkingenafval. De moties zijn overgenomen door de algemene leden vergadering van de VNG.

Tip 1 **Pilots uitvoeren met haalbare oplossingen
In de eindrapportage staan hele concrete voorbeelden van initiatieven die overal in Enschede bestaan om zwerfafval de baas te worden; dit vormt inspiratie voor pilots elders en voor verspreiding.**

Onze reactie: Wij willen u hartelijk danken voor het mooie overzicht met concrete initiatieven. Deze voorbeelden inspireren ons zeker en wij zullen deze dan ook als zodanig gebruiken. Met veel initiatiefnemers en vrijwilligers in onze stad hebben onze wijkbeheerders nauw contact en vele initiatieven zijn ons gelukkig ook al bekend. We blijven uiteraard doorlopend inwoners stimuleren en zetten ons in om inwoners via 'Jij maakt de buurt' te faciliteren door het aanbieden van opschoonmaterialen.

Tip 2 **Meer aandacht voor compensatie afvalkosten voor minderdraagkrachtigen en alternatief voor mensen zonder vervoer;
De commissie is niet van mening dat hierdoor zwerfafval wordt veroorzaakt. Maar zowel de eigen bijdrage voor het wegbrengen van vuilnis als het niet beschikken over vervoer naar de verzamellocaties kunnen wel een praktisch probleem vormen.**

Onze reactie: *We herkennen dat het voor inwoners zonder vervoer lastig is het grof afval zelf weg te brengen. Samen met woningbouwcorporaties en studentenhuisvesting gaan we zoeken naar mogelijkheden om inwoners te faciliteren in het laten afvoeren van (klein) grof afval. De Stichting Jongeren Huisvesting Twente biedt momenteel al een bakfiets aan studenten aan. De ervaring is dat deze nog weinig wordt gebruikt. We onderzoeken op dit moment de Afvalbalie. Dat is een balie waar bewoners klein grof vuil naar toe kunnen brengen. In de gemeente Hengelo is de Afvalbalie sinds kort geïntroduceerd. We volgen deze resultaten op de voet.*

De Gemeente Enschede kent een zeer ruimhartige regeling voor de groep minderdraagkrachtigen. Binnenkort attenderen wij deze groep ook nog apart op de mogelijkheid van afvalscheiding. Kwijtscheldingsgerechtigden krijgen het vaste deel van de afvalstoffenheffing volledig kwijtgescholden en een groot aantal ledigingen/storingsen van restafval gratis. Hoe beter afval wordt gescheiden, hoe minder men betaalt.

Eind 2017 besloot de raad een aantal maatregelen in te voeren om bijplaatsingen terug te dringen. Een van de maatregelen is de (her)introductie van een stortquotum van 75 kilo voor het wegbrengen van grof huishoudelijk afval naar de afvalbrengpunten en de verlaging van het voorrijtarief van grof huishoudelijk afval van 45 euro naar 20 euro. Deze maatregelen zijn in augustus 2019 geëvalueerd en er is besloten deze maatregelen te continueren. Onderdeel van de voorgestelde maatregelen was ook een gratis grof vuil ronde. De raad heeft hier echter niet voor gekozen gelet op de kosten en de baten.

Tip 3 Meer aandacht voor de overlast van één voor velen

Onze reactie: *Handhaving zet diverse acties in om bijplaatsingen tegen te gaan. Komende periode gaan handhavers gericht buurtonderzoek doen bij probleemlocaties. Ze gaan deur aan deur persoonlijk in gesprek met bewoners. Hiermee vergroten zij hun zichtbaarheid, wat de kans op het pakken van een dader vergroot. Verder is het met de bestuurlijke boete eenvoudiger geworden om daders te bereiken en te beboeten. Bij milieupleinen waar sprake is van grote overlast, wordt vaker en gericht gepost.*

Tip 4 Gemeentelijke ondersteuning voor inwoners die oplossingen bieden voor zwerfafval. Denk hierbij aan waarderingsactie tot en met het gratis inleveren van afval door deze inwoners.

Onze reactie: *Zoals eerder aangegeven zijn wij het van harte met u eens dat wij ondersteuning en waardering moeten bieden waar mogelijk. Bij opschoondagen faciliteren de stadsdelen vrijwilligers met de 'Jij maakt de buurt aanhanger' waarin opschoonmaterialen en zakken worden aangeboden. Het afval dat vrijwilligers inzamelen wordt gratis afgevoerd door stadsdeelbeheer. Op landelijke opschoondagen wordt door stadsdeelbeheer ook regelmatig een hapje en drankje geregeld (m.u.v. 2020 en 2021 i.v.m. Corona). In maart dit jaar kregen alle vrijwilligers een persoonlijk bedankje van hun stadsdeelwethouders. In Enschede ondersteunen we ook basisscholen en sportverenigingen bij het opruimen van zwerfafval. In ruil hiervoor worden educatie lessen aangeboden, zamelen we verpakkingenafval gratis in en organiseren we educatieve projecten zoals de Textiel Race waar basisschool GBS de Bron de derde plaats behaalde. Wij blijven uiteraard openstaan voor andere mogelijkheden.*

Tip 5 De werkelijke toegevoegde waarde van de milieupleinen beoordelen en kijken op welke wijze middelen ter voorkoming van bijplaatsen en handhaving zijn in te zetten.

Onze reactie: Dit jaar wordt een optimaliseringsplan gemaakt waarin we kritisch kijken naar de huidige locaties van ondergrondse containers en waarin we de bovengrondse containers fasegewijs ondergronds zullen brengen. Op veel locaties in de wijken zijn ondergrondse containers van verschillende afvalstromen (papier, verpakkingen, restafval en gfe) niet bij elkaar geplaatst tot een milieuplein. Soms is dit vanwege kabels en leidingen in de ondergrond niet mogelijk. Restafvalcontainers en verpakkingencontainers zijn soms ook bewust niet naast elkaar geplaatst omdat dit kan leiden tot vervuiling van de afvalstroom verpakkingen met restafval.

We voeren momenteel een nieuwe nulmeting uit op hotspots en doen in de binnenstad ook onderzoek naar de rol van ondernemers voor wat betreft de bijplaatsingen. Op basis van de nulmeting zullen nieuwe maatwerk-gedragsinterventies worden uitgerold. Ook met woningbouwcorporaties en studentenhuisvesting is een plan van aanpak in ontwikkeling met interventies voor deze specifieke doelgroepen. Verder zal handhaving starten met buurtonderzoek en is de bestuurlijke boete van kracht. We monitoren wat de effecten hiervan zijn op het aantal bijplaatsingen.

Tot slot

We danken de commissie nogmaals voor de goede adviezen en bruikbare ideeën en nemen deze zeker ter harte. We herkennen veel van de genoemde inzichten alsook de opmerkingen van onze inwoners. Verschillende adviezen en tips in de brief zijn door ons reeds verkend en zullen ook in uitvoering worden genomen. Graag blijven we met u in gesprek om zo samen van Enschede een schonere en daarmee leefbaarder stad te maken. Wij doen dit graag in de vorm van een frequente technische sessie voor de woordvoerders afval. Deze sessie plannen wij na de zomervakantie waarin relevante onderwerpen dan aan de orde komen.

Hoogachtend,

Burgemeester en Wethouders van Enschede,
de loco-Secretaris, de Burgemeester,

(E.A. Smit)

(dr. G.O. van Veldhuizen)

Bijlage 1

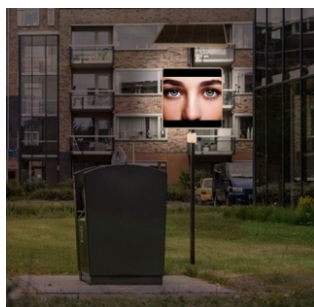
De volgende interventies zijn in Enschede begin 2020 uitgevoerd:

1. **Optimalisering van ondergrondse containers** en het ondergronds brengen van bovengrondse containers,

2. **Containercoats** (tuintjes) op 21 locaties
Het doel van deze interventie is een gevoel van schoon te bewerkstelligen. Een schone omgeving leidt tot schoon gedrag.

3. **Solar Safety** op 3 locaties

Het doel van deze interventie is communicatie over het gewenste gedrag. De Solar Safety geeft mensen een signaal (d.m.v. bewegingssensor) en legt met behulp van pictogrammen uit welk afval op welke wijze moet worden aangeboden.

4. **(Stoep)communicatie** op 8 locaties. Het doel van deze interventie is mensen het grof afval op een juiste manier te laten afvoeren. Met behulp van pictogrammen wordt een keuzemenu aangeboden.

5. **Welkomstfolder in Nederlands en Engels** (voor o.a. studenten, huurders via woningbouwcorporaties en nieuwe inwoners in onze stad). Doel van deze interventie is om deze specifieke doelgroepen te informeren over het aanbieden van de verschillende afvalstromen op de juiste wijze.

- 6.

Pilot Schoon houdt schoon,
i.s.m.
Onderhoud
Enschede
worden
dagelijks
bijplaatsingen
verwijderd om

te voorkomen dat bijplaatsen de sociale norm wordt

